

Türk Disleksili Öğrenciler İçin Okuma ve Yazma Becerileri

(Disleksi Destek)

Etkinlik Kitabı 2

Özhan GÜVEN
Elif Nisa ÜZER
Melisa İÇEDEN
Ramazan Ege KIR

Türk Disleksili Öğrenciler İçin Okuma ve Yazma Becerileri

DisDes

Türk Disleksili Çocuklar için Destek Kitabı

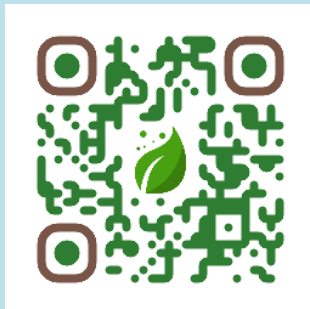
Değerli Ebeveynler, Kıymetli Eğitimciler ve Dil Terapistleri,
Bu kitap, dünyayı farklı bir bakış açısıyla deneyimleyen, okuma ve yazma süreçlerinde zorluklar yaşayan Türk disleksili bireylerin öğrenme yolculuğuna ışık tutmak amacıyla hazırlanmıştır. Disleksi, bireyin zekâ düzeyinden bağımsız olarak ortaya çıkan, okuma akıcılığı, doğruluğu ve heceleme becerilerinde kalıcı güçlüklerle karakterize edilen nörogelişimsel bir öğrenme farklılığıdır. Bu bireyler için doğru ve anadilin yapısına uygun müdahale, akademik başarının ve özgüvenin temel anahtarıdır.

Türk Disleksisine Özgü İhtiyaç ve Morfolojik Zorunluluk

Mevcut küresel literatür ve uygulamalar, genellikle İngilizce gibi opak (derin) alfabeli dillerin fonolojik sorunlarına odaklanırken, Türkçenin dilsel yapısı farklı bir çözüm gerektirir. Türkçenin aglütinatif (eklemeli) ve morfem (biçimbirim) açısından zengin yapısı, sözcüklerin kök ve eklerden oluşan uzun "zincirler" halinde çözümlenmesini zorunlu kılar. Türk disleksili bireylerin yaşadığı okuma zorluğu, bu morfem zincirini hızlı ve doğru bir şekilde işleyememekten kaynaklanır.

İşte bu nedenle, morfolojik farkındalığı geliştirmeye odaklanan özel bir egzersiz kitabına ve sisteme ihtiyaç duyulmuştur. Bu kitap, geleneksel fonolojik alıştırmaların ötesine geçerek, Türkçenin bu yapısal zorluğuna doğrudan eğilmekte ve sözcüklerin yapısal mimarisini çözmeyi öğretmektedir.

Ayrıca Disdes, mobil ve web tabanlı uygulamalarla erişime açılmıştır. Tek yapmanız gereken şey karekodu okutmak.

Türk Disleksili Öğrenciler İçin Okuma ve Yazma Becerileri

DisDes Mobil Uygulama Uyumlu ve QR Kod Destekli Çalışma Kitabı

Bu kitap, tek başına bir materyal olmaktan öte, bütüncül bir dijital destek sisteminin basılı parçasıdır. Kitapta yer alan egzersizler, Flutter tabanlı DisDes (Disleksi Destek) mobil uygulaması ile uyumlu çalışmak üzere tasarlanmıştır. DisDes uygulaması, bireyselleştirilmiş hız, çoklu duyuşsal öğrenme ve motivasyonu artırma özellikleriyle, klinik sonrası yoğun pratiği kolaylaştırmaktadır.

Kitabımızın en önemli yeniliklerinden biri, içeriğin kritik noktalarının QR kodları ile desteklenmesidir. Kullanıcılar, kitaptaki ilgili QR kodu akıllı cihazlarıyla okutarak, doğrudan sesli yönergelere, doğru telaffuzlara ve seslendirme alıştırmalarına erişebilirler. Bu özellik sayesinde:

- Kullanıcılar, dil terapistinin veya uzmanın yönlendirmesini evde sesli olarak dinleyebilirler.
- Görsel-işitsel entegrasyon anında sağlanarak, öğrenme pekiştirilir.
- Öğrenci, doğru vurgu ve tonlamayı (prozodiyi) sesli model üzerinden alarak okuma akıcılığını geliştirebilir.

Bu kitap, dilbilimsel bilgi ile pratik uygulama arasındaki köprüyü kurarak, Türk disleksili öğrenciler için okuma güçlüğünü aşmada güvenilir, yenilikçi ve erişilebilir bir rehber olmayı hedeflemektedir.

Türk Disleksili Öğrenciler İçin Okuma ve Yazma Becerileri

MORFOLOJİK TEMELLİ EGZERSİZLER

Morfolojik egzersizler, dilbilimin incelediği sözcüğün iç yapısını, yani en küçük anlamlı birimleri olan biçimbirimleri (morfemleri) hedef alan sistematik alıştırmalardır. Bu egzersizler, bireyin kelimeleri sadece ses dizileri olarak değil, aynı zamanda anlam taşıyan yapı taşlarının birleşimi olarak algılamasını sağlar. Türkçenin aglütinatif (eklemeli) bir dil olması nedeniyle, sözcükler kök ve eklerle ayrılarak oluşturulur; dolayısıyla tek bir sözcük bünyesinde birden fazla morphem barındırır. Okuma ediniminde bu morphem zincirini hızla çözmek, sözcüğün anlamını yakalamak için esastır. Morfolojik temelli egzersizler, disleksili bireylerin sözcük tanıma ve akıcılık süreçlerinde sıklıkla karşılaştıkları zorlukları, sözcüğü yapısal olarak analiz etme becerisi üzerinden aşmayı hedefler.

Türk disleksili bireyler için morfolojik egzersizlerin önemi kritiktir. Yabancı literatürdeki fonoloji odaklı uygulamaların aksine, Türkçe disleksisinde okuma güçlüğü, sözcük köklerine eklenen eklerin hızlı işlenmesi noktasında yoğunlaşmaktadır. Bu durum, morfemlerin uzunluğunun ve diziliminin (aglütinasyon) yarattığı bilişsel yükten kaynaklanır. Morfolojik egzersizler, bu bilişsel yükü azaltmayı amaçlar; çocuk, sözcüğü bir bütün olarak ezberlemek yerine, kök ve ekleri ayrı ayrı tanımayı ve bunları doğru sırada (morphem zinciri) birleştirmeyi öğrenir. Böylece bu alıştırmalar, yalnızca okuma hızını değil, aynı zamanda okuduğunu anlama yeteneğini de yapısal düzeyde destekleyerek, Türkçenin dil görünümüne uygun, doğrudan hedeflenmiş bir müdahale sağlar.

Türk Disleksili Öğrenciler İçin Okuma ve Yazma Becerileri

FONOLOJİK TEMELLİ EGZERSİZLER

Fonolojik egzersizler, dilin temel ses birimlerini, yani fonemleri ve bunların birleşme kurallarını hedef alan sistematik müdahale alıştırmalarıdır. Bu egzersizler, bireyin sözcükleri oluşturan sesleri tanıma, ayırma, birleştirme ve manipüle etme becerisini geliştirmeyi sağlar. Disleksi, nörogelişimsel bir bozukluk olup, en yaygın kabul gören nedeni fonolojik işleme yetersizlikleriyle ilişkilidir. Fonolojik farkındalık, başarılı okuma ediniminin ön koşulu olduğundan, bu alıştırmalar disleksi müdahalesinin temelini oluşturur.

Türk disleksili bireyler için fonolojik egzersizlerin rolü, dilin yapısı nedeniyle özelleşir. Türkçe, şeffaf bir dil olmasına rağmen, fonolojik işleme becerilerindeki temel yetersizlikler hala mevcuttur. Disleksili bireylerde, temel sesleri tanıma ve ayırt etmedeki zorluklar, sözcük tanıma sürecini yavaşlatır. Dahası, Türkçe'nin aglütinatif (eklemeli) yapısından dolayı oluşan uzun sözcüklerde bile, her bir sesin doğru ve ardışık olarak işlenmesi zorunludur. Bu nedenle, fonolojik egzersizler, sözcüğün morfolojik çözümlemesine geçmeden önce, bireye sağlam bir ses-harf eşleştirme temeli sunar; bu da dilbilimsel olarak doğru kurgulanmış müdahale zincirinin ilk ve zorunlu adımıdır.

Aşağıda kök ve eklerine ayrılmış sözcükleri birleştirerek noktalı yere yazın. Bu sözcükleri kullanarak bir cümle oluşturun.

balık-çı

balıkçı

Örnek cümle: Balıkçı Mehmet gölün kenarında oturuyordu.

don-ma-dur

dondurma

Örnek cümle: Soğuk havalarda dondurma yememelisiniz.

çü-lük-göz-ler

gözlükçüler

Örnek cümle: Bütün gözlükçüleri dolaştık ama aradığımızı bulamadık.

lik-kalem

kalemlik

Örnek cümle: Buralarda sarı bir kalemlik gördünüz mü?

top-aç-ım-lar

topaçlarım

Örnek cümle: Arkadaşım, topaçlarımı görünce çok şaşırdı.

de-im-defter

defterimde

Örnek cümle: Eski notlarımı defterimde buldum.

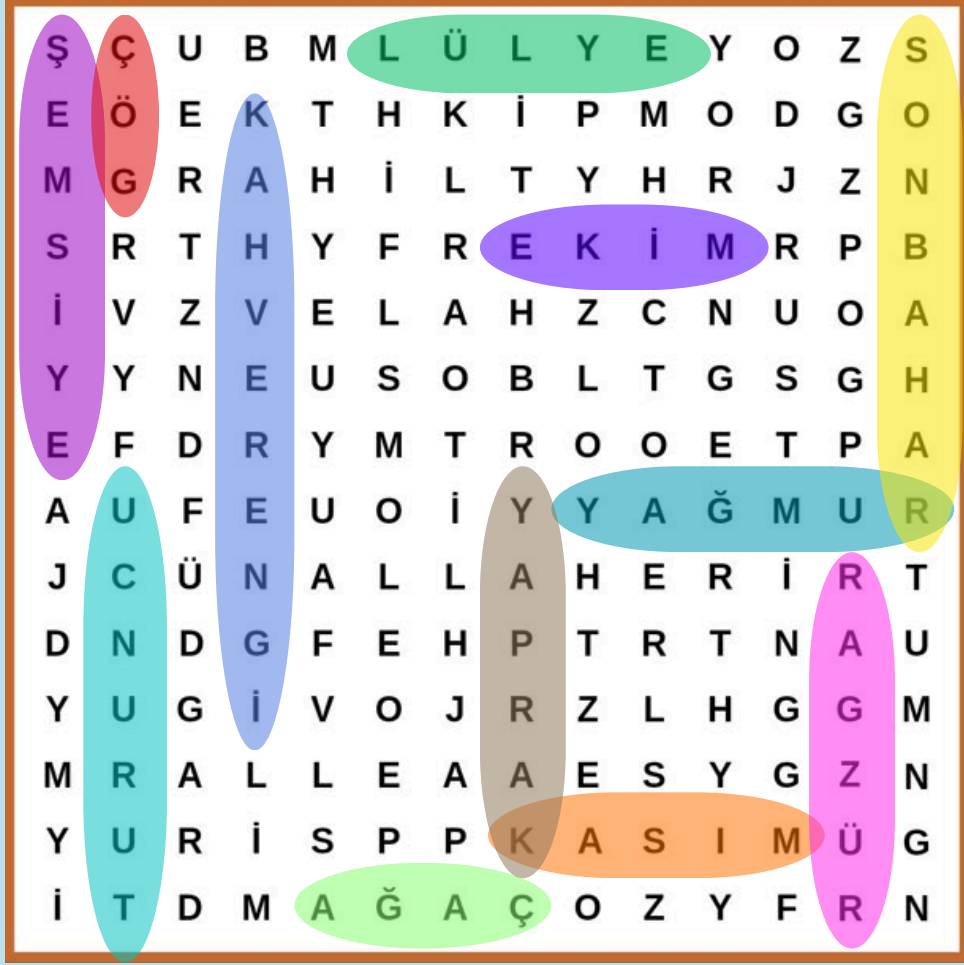
mek-ek

ekmek

Örnek cümle: Annemin yaptığı ekmek çok güzel olmuştu.

Verilen sözcükleri bulmacada bularak işaretleyiniz.

SONBAHAR

YAĞMUR

YAPRAK

KASIM

RÜZGAR

ŞEMSİYE

GÖÇ

TURUNCU

KAHVERENGİ

AĞAÇ

EYLÜL

EKİM

Aşağıda verilen metni okuyun ve istenen unsurları yazın.

Ahmet, bisiklet sürmeyi çok severdi. Bir pazar günü arkadaşlarıyla bisiklet sürmek için parka gitti. Arkadaşları bisiklete binmeden önce kasklarını taktı. Ama Ahmet kask takmayı sevmiyordu. Bu yüzden kaskını takmadan bisiklete bindi. Bisikletini sürmeye başladı. Sonra birden önüne bir taş çıktı. Ahmet bisikletten yere düştü. Ahmet başını çarpmıştı, çok acımişti. Bir daha bisiklete binerken kask takması gerektiğini öğrenmişti.

Kahramanlar: Ahmet ve arkadaşları

Yer: Park

Zaman: Pazar günü

Olay: Ahmet'in kaskını takmayıp bisikletten düşmesi

Bu metinden çıkardığım ders; bisiklet sürerken düşebiliriz. Bu yüzden başımıza darbe almamak için kaskımızı takmalıyız.

Aşağıdaki cümlelerde eksik verilmiş sözcüklere parantez içinde verilen eklerden doğru olanını yazıp cümleyi tamamlayınız.

Ali bir kitapçı açtı (lık/çı).

Kedi çok hızlı koştu (lı/çı) ve ağaca çıktı (ı/a).

Okula giderken kalemlik götürmeyi unuttum (lik/gi).

Babam bir balıkçı (lar/çı).

Ağaçlık alanda yangın çıktı (cı/lık).

Yemekhanedeki aşçı çok güzel yemekler yapıyor (lık/çı).

Kardeşinden tuzluğu uzatmasını istedi (luk/lu).

Annem simitçiden simit aldı (çi/ti).

Ahmet, durakta bekliyordu (ak/ış).

Mert gözlüğü evde unutmuş (süz/lük).

Köpeğim Boncuk çok akıllı (cı/lı).

Türkçe dersini çok seviyorum (çe/lük).

Öğretmeni gezi yazısı yazmalarını istemiş (ı/lık).

Aşağıdaki sözcüklerin içinde geçen “b” harflerini yuvarlak içine alınız.

bal baba daba badem biber bedel

Aşağıdaki sözcüklerin içinde geçen “d” harflerini yuvarlak içine alınız.

dal duba dolap dede dere bardak

Aşağıdaki sözcüklerin içinde geçen “p” harflerini yuvarlak içine alınız.

tepe dip çapa dolap kapı pabuç

Aşağıdaki sözcüklerin içinde geçen “m” harflerini yuvarlak içine alınız.

mor dam cam cuma kemer çimen

Aşağıdaki sözcüklerin içinde geçen “n” harflerini yuvarlak içine alınız.

nal can dana mendil macun keman

Aşağıdaki sözcüklerin içinde geçen “u” harflerini yuvarlak içine alınız.

un nur uğur kum armut palamut

Aşağıdaki sözcüklerin içinde geçen “v” harflerini yuvarlak içine alınız.

veli vefa manav pilav uzay murat

Aşağıda ikili olarak eşleştirilen sözcükler aynıysa yanındaki kutucuğu işaretleyin. Sözcükler farklıysa hatalı sözcüğü düzelterek noktalı alana yazınız.

☐	kar-ker	→	kar	
☒	ela-ela	→		
☐	pil-bil	→	pil	
☐	masa-nasa	→	masa	
☒	kalem-kalem	→		
☒	çorap-çorap	→		
☐	biber-diber	→	biber	
☒	kırık-kırık	→		
☐	dolap-dolab	→	dolap	
☐	pencere-pençere	→	pencere	
☐	merdiven-merdivem	→	merdiven	
☒	oyuncak-oyuncak	→		

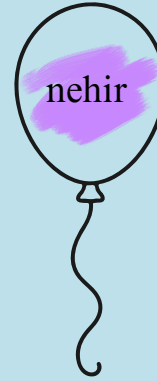
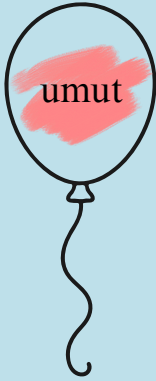
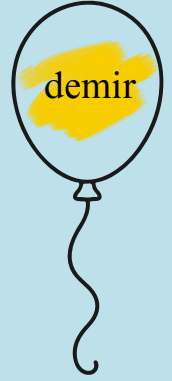
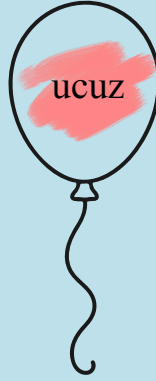
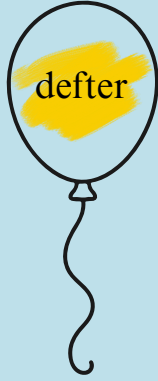
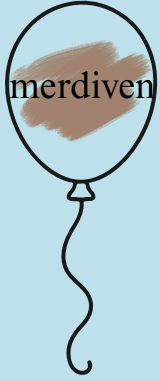
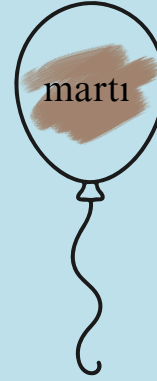
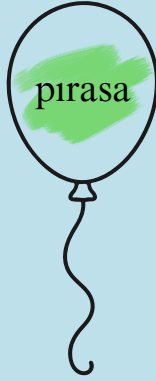
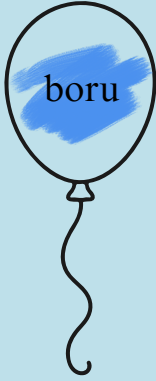
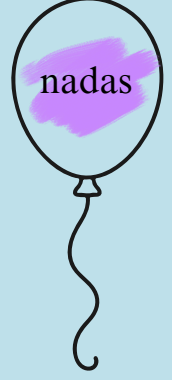
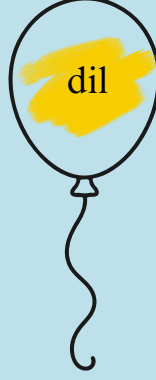
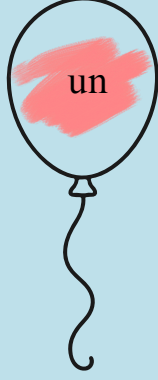
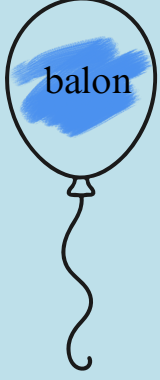
Aşağıda verilen sözcüklerin köklerini bulunuz ve aynı kökten oluşanları yuvarlak içine alınız.

Yazı	Koşmak	Yazılım	Uyumak
Bilgi	Geldim	Gelecek	Görüş
Alışveriş	Koşucu	Koştı	Koşma
Okur	Yapıcı	Çalışkan	Okuma
İçmek	İçecek	Görüş	Bakış
Gezgin	Bilmek	Gezmek	Sevmek
Susuzluk	Susamak	Gitmek	Gelmek
Bakmak	Dalış	Bakışmak	Bakıcı

Aşağıda verilen sözcüklerin kökünü bulun ve aynı kökten yeni bir sözcük türetin. (Cevaplar örnektir, öğrenci başka sözcükler de yazabilir.)

gözlem	→	gözetim
sevda	→	sevgi
kitaplarımız	→	kitaplık
sarmal	→	sarma
karartı	→	karanlık
dolmuş	→	dolma
hızlanmak	→	hızlı
kolon	→	kolluk
kayak	→	kaykay
açma	→	açık
hoşnut	→	hoşlanmak
yorulmak	→	yorgun
soru	→	sorgu
yazıt	→	yazgı
kalbimiz	→	kalpsiz
kireç	→	kirli
içiyor	→	içecek

Balonların içinde verilen sözcüklerden aynı harfle başlayanları bulun ve aynı renge boyayın.

Aşağıda verilen köklere istediğiniz ekleri getirerek cümle oluşturunuz. (Cevaplar örnektir, öğrenci başka sözcükler ve cümleler yazabilir.)

Yüz

Her pazar yüzme kursuna giderim.

Gül

Bana bakarak gülümsedi.

Balon

Annem, istediğim kalpli balonu aldı.

Çanta

Çantasında kalemlğini aradı.

Çiçek

Anneme en sevdiği çiçeği aldım.

Çalış

Nehir çok çalışkan bir öğrencidir.

Aşağıda verilen metinde “-ler, -lar” eklerini yuvarlak içine alın.

Okulda çocuklar sabah neşeyle sıraya girdi. Öğretmenler ders anlatırken öğrenciler dikkatle dinledi. Teneffüste arkadaşlar bahçeye çıkıp oyun oynadı. Gökyüzünde kuşlar uçuyor, baharın gelişiyle çiçekler renk renk açıyordu. Gün sonunda herkes evlerine mutlu bir şekilde döndü.

Aşağıda verilen metinde “-de, -da” eklerini yuvarlak içine alın.

Okulda çocuklar bahçede oynuyor. Öğretmenler sınıfta ders anlatıyor. Kuşlar ağaçlarda ötüyor. Çiçekler bahçede açmış. Arkadaşlar teneffüste birlikte vakit geçiriyor. Evler ise okulun etrafında sessizce duruyor.

Aşağıda verilen metinde “-yor” ekini yuvarlak içine alın.

Okulda çocuklar bahçede oynuyor. Öğretmenler sınıfta ders anlatıyor. Kuşlar ağaçlarda ötüyor. Çiçekler bahçede açıyor. Arkadaşlar teneffüste birlikte oyun oynuyor. Evler okulun etrafında sessizce duruyor.

Aşağıda verilen metinde “-cı, ci” eklerini yuvarlak içine alın.

Okulda öğrenciler bahçede oyun oynuyor. Kitapçıdan yeni kitaplar alınıyor. Futbolcular top koşturuyor. Çiçekçi dükkânında renkli çiçekler satılıyor. Yazıcıdan çıkan kâğıtlar öğretmene veriliyor. Simitçi okulun önünde simit satıyor.

Aşağıda verilen kelimelerdeki yanlışları bulunuz ve doğru bir şekilde yanındaki boşluğa yazınız.

Kitapçı	→	Kitapçı
Okulde	→	Okulda
Defterlar	→	Defterler
Nendil	→	Mendil
Evlar	→	Evler
Yazdi	→	Yazdı
Bahcede	→	Bahçede
Gözluk	→	Gözlük
Bomates	→	Domates
Telofon	→	Telefon
Narket	→	Market
Kaplumbaga	→	Kaplumbağa
Ağacla	→	Ağaçlar
Yıldızlar	→	Yıldızlar
Hastame	→	Hastane

DİSLEKSİ DESTEK KİTABIM

Türkçe'nin dil görünümüne
uygun egzersizler

“Disleksi, zorluk değil; kelimelerle kurduğun benzersiz bir dostluktur.”

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okut :)